

Д.В. Гонгало, студ., II курс, гр. ЕП–35К, ФЕМ
Науковий керівник – ст. викл. Н.А. Станкевич
Житомирський державний технологічний університет

ОЦІНКА КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ЙОГО СТРУКТУРИ

Капітал – це засоби, які є в розпорядженні суб’єкта господарювання для здійснення діяльності з метою одержання прибутку. Формується капітал підприємства за рахунок як власних (внутрішніх), так і позичкових (зовнішніх) джерел.

Залежно від джерела формування капітал підприємства буває:

- Власний – це власні джерела фінансування підприємства, які без визначення строку повернення внесені його засновниками (учасниками) або залишені ними на підприємстві з чистого прибутку.
- Позичковий – це частина авансованого капіталу, сформована за рахунок ще не повернутих позичкових джерел, які повинні бути відшкодовані кредиторам через певний строк у зумовленій формі.

Оптимізація структури капіталу є одним із найбільш важливих і складних завдань, які вирішуються у процесі фінансового управління підприємством. Оптимальна структура капіталу являє собою таке співвідношення використання власних і позичених коштів, при якому забезпечується ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість.

Під терміном «оцінка капіталу підприємства», як правило, розуміють оцінку власного капіталу, оскільки саме оцінка обсягу власних ресурсів цікавить, насамперед, як менеджерів та власників підприємства, так і потенційних кредиторів і партнерів по бізнесу.

Реально оцінити капітал підприємства (майно, що належить підприємству, та його гудвіл) означає визначити реальну ринкову вартість самого підприємства, тобто визначити суму коштів, які можна отримати за підприємство при його придбанні новим власником, чи кошти, які можна сплатити за акції цього підприємства.

Визначення реальної вартості підприємства, обсягу його власних ресурсів є одним із найважливіших завдань для багатьох суб’єктів ринку. Оцінити власний капітал підприємства та його економічний потенціал необхідно інвесторам, які мають намір вкласти кошти в його акції, банкам та іншим кредиторам, які вирішують питання про надання позик підприємству, суб’єктам ринку, які бажають у майбутньому бути постачальниками чи споживачами продукції цього підприємства. Нарешті, реальну оцінку власного капіталу підприємства у будь-який момент часу повинні знати його фінансові менеджери, головною метою діяльності яких є максимізація капіталу підприємства.

Розрізняють балансову та ринкову оцінки власного капіталу підприємства.

Балансова оцінка власного капіталу дорівнює різниці між активами підприємства та його зобов’язаннями і завжди є додатною величиною.

Ринкова оцінка власного капіталу дорівнює сумі ринкової вартості активів та гудвіла мінус зобов’язання підприємства. Ринкова вартість активів може бути як більшою, так і меншою від їх балансової вартості. Ринкова вартість активів відображає ціну, за якою останні можуть бути продані на ринку за звичайних умов продажу.

Оптимальною структурою капіталу вважається та структура, в якій більшу частину займає власний капітал. Звичайно, для кожного підприємства є своя оптимальна структура залежно від виду діяльності.

Формуючи структуру капіталу власник підприємства повинен оцінити переваги та недоліки обраної ним структури капіталу.

До переваг власного капіталу можна віднести такі твердження:

- власний капітал є фінансовою основою підприємства;
- залучення власного капіталу є більш простим, порівняно з залученням позикового капіталу, бо пов’язане з тим, що питання збільшення капіталу власники та менеджери підприємства без необхідності отримання згоди з іншими господарюючими суб’єктами вирішують самостійно;
- власний капітал забезпечує більш високу можливість генерування прибутку в усіх сферах діяльності.

Принципами формування капіталу є такі:

- врахування перспектив розвитку підприємства;
- забезпечення відповідності між обсягом залученого капіталу та обсягом активів підприємства;
- забезпечення оптимальності структури капіталу;
- забезпечення мінімізації затрат при формуванні капіталу з різноманітних джерел;
- забезпечення високоефективного використання капіталу у ході діяльності господарства.

Формуючи структуру власник підприємства повинен оцінити переваги та недоліки обраної ним структури.

Рішення про вибір структури капіталу складають частину фінансового плану, в якому враховуються майбутні інвестиційні можливості, дивідендна політика тощо, тому їх не можна приймати ізольовано.

В економічній літературі існує загальне твердження, згідно з яким, оптимальною вважається структура капіталу, що мінімізує загальні капітальні витрати, тобто мінімізує його вартість. З урахуванням сучасних підходів до оптимізації структури капіталу підприємств є доцільним проведення комплексних заходів щодо оптимізації, які містять збалансування кількох критеріїв удосконалення методики оптимізації структури капіталу підприємства.

Виходячи з того, що основною метою оптимізації структури капіталу є пошук оптимального співвідношення між власним і позиковим капіталом, можна сформулювати основні завдання оптимізації структури капіталу:

- формування необхідної структури капіталу, яка б забезпечила сталий розвиток підприємства;
- забезпечення умов, за яких підприємство отримуватиме максимальну суму прибутку.

Процес оптимізації структури капіталу підприємства здійснюється за такими етапами:

1. Аналіз капіталу підприємства.
2. Визначення основні чинників, які впливають на формування структури капіталу: об'єктивні (галузь, кон'юнктура ринку й ін.) та суб'єктивні (стадія життєвого циклу підприємства).
3. Оптимізація структури капіталу.
4. Максимізація рівня фінансової рентабельності. Це здійснюється з використанням фінансового левериджу.
5. Мінімізація вартості капіталу. Цього можна досягти шляхом мінімальної зваженої вартості капіталу згідно з критерієм мінімізації фінансових ризиків.

Метод оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності передбачає використання механізму фінансового левериджу.

Розглянемо наступний метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації її вартості. Процес оптимізації за допомогою цього методу заснований на попередній оцінці вартості власного та позикового капіталу за різних умов його залучення та здійснення багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу.

Метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків передбачає процес диференційованого вибору джерел фінансування різних складових частин активів підприємства.

Отже, дослідження поняття методики оптимізації структури капіталу дало змогу зробити такі висновки:

1. Оптимізація структури капіталу – це важливий етап стратегічного аналізу капіталу, який полягає у визначенні такого співвідношення між вартістю, втіленою в кошти підприємства, які йому належать і приносять прибуток, та вартістю, інвестованою в грошові кошти, що залучаються на основі їх повернення, за якого досягається максимальна ефективність діяльності підприємства.
2. У процесі оптимізації структури капіталу необхідно враховувати кінцевий результат діяльності підприємства, тобто фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування.
3. Під час розрахунку оптимального співвідношення власного та позикового капіталу необхідно враховувати не тільки вже відпрацьовані методи оптимізації структури капіталу, але й показники резерву капіталу, рентабельності капіталу підприємства та кредитоспроможності.